MĂRIA BANUŞ „Portretul din Fayum"

Noul volum al Măriei Banuş se deschide cu o poezie, foarte fină, după care nu e greu să bănuim ce va urma. Poezia se numeşte ***Caietul nou*** şi este o metaforă a începutului, a aşteptării. Poeta pîndeşte, sub pleoapele coborîte ale ochiului minţii, ivirea dintre spume şi alge a Afroditei, simbolul creaţiei: dar nimic nu se întîmplă, numai foşnetul pescăruşilor şi al valurilor. Este, în aceste versuri, un sentiment al zădărniciei şi al decepţiei, care indică tonul aproape general al ***Portretului din Fayum.*** Lumina începutului, a naşterii, e tulbure ca un crepuscul. Nu există speranţă; îndoiala pune stăpînire pe sufletul femeii care ţine în poală un prunc bătrîn, descărnat, ce pare destinat vieţii ca unui calvar ***(Pietă):*** *„E o lumină confuză. |Nu ştiu ce fin în poală: / un prunc, un bătrîn? / Floare de măr, carnea lui? | Sau scorojită, uscată, pleşuvă? || Nu mai am degete cu care s-o pipăi. / Adulmec doar miros de viată, de sînge - o / E o lumină confuză, / nu ştiu: / vine calvarul spre el, / neştiutor, inexorabil, apă ce creşte, | sau a fost, a trecut, şi mi-l lasă mie | să-l învelesc în linţoliu, in lacrimi? ".*

în această viziune întoarsă a fecioarei cu pruncul, imaginile vieţii şi ale morţii se amestecă, în ***Dulgherii,*** ca în ***Gorunul*** lui Blaga, lemnul fraged vorbeşte despre „ *lucruri ţi umbrele lor",* despre viaţă şi despre moarte: *„Cîndnu mai cred în nimic, |credîn dulgheri. /Azi, pe un drum de munte, i-am întîlnit. / Duceau, cumpănite pe umăr. / Scînduri albe de brad. ' Miezul fraged, dezvăluit, / dat la rindea, / zicea | despre lucruri şi umbrele lor, / şi mă lua cu ele, mă întorcea, / "m lucruri, în mie:, în trandafir".*

,.Portretele din Fayum, scrie Malraux în ***Leş Voix. du Silence,*** sînt pictate pe scîndurele, fixate de giulgiu pe chipul mortului... Şi această pictură cunoaşte o privire care nu e expresia unei clipe, care nu e hipnoza Bizanţului, ci, adesea, o candelă a vieţii veşnice...". Ochii poetei, ca ochii din portretele din Fayum, nu privesc numai spre lume, ci şi spre întunericul de dincolo: „ *Din cadra mea, dinăuntrul meu, / privesc înspre lume. | Sînt ochii unei bătrîne de Rembrandt? / / Din cadra mea, dinăuntrul meu, / acopăr cu ochii mei goi | cealaltă faţă, înfricoşată, a lumii. | Sînt un portret din Fayum? ".*

Este o privire goală, oarbă, teribilă, pe care poezia titulară a volumului o sugerează cu o impresionantă autenticitate: *„M-au zugrăvit după moarte şi după tipic. / Faţa mea e netedă, spăiată de patimi, / Ochii mei se uită în cealaltă parte şi in nimic. - | M-au fardat*

cu ocru fi cu vişiniu, am şi cercei. | Pe buze îmi stăruie gustul vinului acrişor, | băut sub glicine, în curtea tavernei. | Pe via Appia firiie greierii, acolo-n apus. /Dar ochii mei s-au făcut rotunzi şi negri, ''arşi de soarele-acesta străin l care răsare şi mă cere întreagă"

Ciclul mijlociu al volumului conţine cîteva ***Tablouri de gen,*** într-o tonalitate diferită care aminteşte de maniera mai veche a poetei: evocare de mici universuri închise, familiare sau copilăreşti. Ceea ce reţinem este, pe lîngă acuitatea senzaţiilor (zgomote revelatoare, mirosuri, fragmente de privelişti, vise, călătorind continuu pe retina memoriei), o caligrafie subtilă, imagini care-şi desfoaie cu delicateţe petalele, pete de culoare şi de lumină, puse cu grijă în acuarelă: *„Alai de chivuţe — / împărătese intră-n străduţe, /pe umeri cu lungi bidinele, l se leagănă-n-apele mele, - l crude, de-abia nubile, / beznă, ulei în pupile, /zdrenţe, petale de fuste, /ritmul în glesnele-ngusie ' floatea-soarelui scufundată, / galben car uni, moarte înceată, /împărătesc '.*

Sala de aşteptare ne readuce în atmosfera încordată a primului ciclu. Poeziile cele mai frumoase sînt concise, într-un stil direct, nu fără un inanalizabii accent dramatic: *„Doamne, Doamne - am mai zis, ce-o să se îmîmple cu noi? |* Ca *ceapa sîntcm / Numai haina, hatne şi foi.) In dezgolirea toamnei, l lepăd degeaba | uscate însemne | caut sub ele. | Atîta găsesc,- / foi şi foi, / arşiţei pale sechele > Bulbul nu-i nicăieri, i nu-i în pămînl / nici in vfniul ce! orb, J din care-am ieşit, / foi, numai foi".*

Poezia aceasta se dispensează de metafore banale, de once ornamente, căutînd să exprime de-a dreptul un- moment de „sinceritate". Sensul este metafizic, în ***Frate, Ciclul, Figuri de (iîoconit'tti.*** Lirismul - Spaimei de neant sau de singurătate, al îndoielii sau al remuşcării -H constă în tensiunea bruscă a frazei, care se umple de emoţie ca de o electricitate nevăzută:,, *Doamne, iţi spun, ' mi pentru că eşti /pentru câ~a singur, flâmind şi olog. / Lin dial-nu-i aşa, | încăheşte, / ca -o spinare caldă de soba"? / hi temniţă, chiai •şi un şoarece | e binevenit. / Nici un.mhropolit* ' in oăăidii, | n-ar fi mtîmpinat / cu mai multă solemnitate. / fii binevenit, | şoarece, frate. ' Să-ţi spun ce şi cum mă doare. / Să~ţî spun de cele uitate, / de morţi şi de vii. / Unde te-ascnnzi'' | în ce gaură, frate'' / Ai să mai vii?".*

Uneori, ca în ***Ciclul,*** emoţia poetică gravitează în jurul unei singure viziuni centrale: *„După ce-am învăţat totul bine / numere, fiinţe, obiecte, / mă opresc / (...) Am uitat totui |în fală-i o peşteră. /Cobor o treaptă. / Dau de pajişte. / Pasc. / Sînt un cal,* MI *miel, / şi aflu firul de iarbă / Mai cobor o treaptă, | mă-ntind "intre buigăn vîstayt, /' cu*

rădăcinile mele de arbore. /Mai cobor o treaptă. /Stau. înăuntrul meu stau. / O piatră, / împrejur lumina vibrează. / încep să-nţeleg din cealaltă parte"
(Contemporanul, nr. 16, 1970)

Poezia Măriei Banuş

Editura M inerva a avut acum cîteva luni ideea unei serii de *Scrieri* în care urmează să apară, în mai multe volume, „opera definitivă" a celor mai importanţi scriitori de azi. După *Poeziile* lui Zaharia Stancu, care au inaugurat seria, *Poeziile* (1936-l971) Măriei Banuş reprezintă cea mai însemnată selecţie pe care poeta însăşi şi-a facut-o vreodată. O ediţie de autor, aşadar: nu una critică, nu una de tipul „cele mai frumoase poezii". Sentimentul istoriei literare nu lipseşte însă din admirabilul *Cuvînt înainte* şi, cu atît mai puţin, din antologia ca atare, gîndită ca „un parcurs cuprinzător" al creaţiei în care „etalonul estetic nu putea fi singurul decisiv". Poeta şi-a alcătuit cartea ca pe un veritabil document pentru propria biografie spirituală, reţinînd, alături de reuşite, unele eşecuri semnificative. *Poeziile* încearcă să fie mai mult decît o culegere: o oglindă a unei existenţe poetice, în raport cu Literatura şi cu Istoria. Poeta însăşi a analizat, în *Cuvîntul înainte,* etapele acestei existenţe, cu luciditate uneori amară.

Care sînt aceste etape? - întrebare" inevitabilă şi pentru critic, în faţa unei opere care începe să-şi revele liniile definitive. Ce le uneşte şi ce le desparte? Cu alte cuvinte, care sînt vocile poeziei Măriei Banuş?

întîia voce o descoperim cu siguranţă în ***fără*** *fetelor* (1936), remarcabil volum de debut, în care trăirea „sufletului prin simţuri" (G. Călinescu) rămîne nota esenţială.

Primul contact cu lumea - incoerenţele sufletului infantil, candoarea senzualităţii - este dezvăluit într-o lirică de senzaţii acute, în care metafora traduce emoţia lucrului concret, pipăit cu vîrful degetelor, simţit cu nasul şi cu gura. Senzaţia comunică un obiect prezent în simţuri: universul fascinant şi misterios nu e evocat, nici contemplat, ci tras de-a dreptul în plămîni, cu toate miresmele lui crude, cu tot aerul lui virginal şi îmbătător. Lirica aceasta trăieşte din intensitatea şi deopotrivă din puritatea impresiilor, dintr-o tulbure inocenţă sexuală. Mărul dulce, pieliţa nucilor moi, genunchii-miei, genunchi-căni de lapte, sîngele-sevă, miezul palmei, gîndul cărnos sînt simboluri erotice, fără-ndoială, utilizate într-o poezie a revelaţiilor biologice:

„ Vin CM M» *singe nou ca o cofa de zmeură dulce. | Şi mă mir. Mă caut. Totu-i al meu şi nu* e. | *Fruntea mea atîrnase vinătă. grea, ca o gutuie, / şi mă rugase încet să se culce (...) / l Şi el se ridică, genunchiul. A mielului frîntă arşică / singură dibuie umbletul, ritmul. cărarea, | Totul e bubă si doare: pasul, lumina, suflarea. / Dar aştept. Adulmec. Un murmur, un cîntec obscur se ridică".*

în *Tărîm intermediar, poeta a* strîns, acum pentru întîia oară, versuri scrise în preajma şi în timpul războiului, şi uitate prin reviste (cîteva au format un ciclu de *Inedite* într-o culegere din 1958). împreună cu ciclul iniţial din volumul *Bucurie,* aceste versuri marchează o fază de tranziţie către lirica deceniului următor. Poezia se deschide spre timp, spre eveniment, spre istorie: războiul, lagărele, teroarea. Istoria ia locul biologiei, deşi limbajul poetic întîrzie încă să se schimbe: revelaţia universului social (spaime, vedenii, coşmaruri) se produce tot prin intermediul senzaţiilor, în poeziile cele mai pregnante- - *Părinţii, La foc de cărţi, Vis cu Transnistria, Pogrom, Teroare, Apocalips* - nu este încă o conştiinţă a istoriei, ci mai curînd,
0 intuiţie obscură a evenimentului. Istoria e văzută dinăuntru (cum era
văzut, în *Ţara fetelor,* universul adolescenţei), presiunea ei se trădează
în neliniştea lucrurilor familiare. Poezia devine esoterică:

„Stăm cu toţii la masa de seară. | Aşa mi se arată mereu / o cină tăcută, lunară, | în mijlocul clanului meu. / / Un oaspe s-apropie în ceafă. / îl simte şi plodul din pîntec. / Privim farfuria din faţă | şi lingura sună un cîntec, | | un cîntec de frică şi ură, / de vrajă, de-ncremenire. / Noi ducem mîncarea la gură, / el ţese ne.grele.-i fire. || °e negrele fire se lasă/ călăul, păianjen străvechi, / tacimul luceşte pe masă, / ne ţiuie spama-n urechi".

Conştiinţă a istoriei nu înseamnă numaidecît, în volumele care urmează *(Bucurie,* 1949, *Se arată lumea,* 1956, *Torentul,* 1959), şi o superioară poezie inspirată din istorie. Caracterul prea anecdotic şi ilustrativ *(Despre pămînt),* opoziţiile prea simple *(La masa verde),* proza, reportajul *(Torentul)* vădesc un program, nu şi o necesitate interioară profundă. Puţine din versurile ocazionale şi patriotice scrise în această epocă de Măria Banuş devin memorabile, fiindcă poetei nu
1 se potriveşte maniera impersonală la care recurge. Freamătul
subiectiv din *Ţara fetelor,* viziunile halucinante din *Tărîm*
intermediar, universul concret, tangibil, senzorial de acolo, cedează
locul narării şi descrierii; vocea care exprima patetic, gîtuit, incoerent,
fiinţa nesigură "a fetei de optsprezece ani cedează locul unei voci
impersonale care expune, justifică sau declamă. Cele mai interesante
poeme de acum rămîn, în ciuda discursivităţii şi prozaismelor,

Ţie-ţi vorbesc, Americă şi *La porţile ralului,* în cel dintîi, se întîmplă ca poeta să regăsească pentru cîteva clipe contactul cu realitatea familiară, imediată, cu freamătul senzaţiilor, şi un limbaj firesc, numai aparent banal. Al doilea poem are un sens polemic, reabilitînd tema dragostei:,, *Ce se întîmplă? | De ce nu se aud răsunînd imnuri / spre lauda ta, zeu al iubirii? / Unde-s statuile tale? / Unde e harfa îndrăgostiţilor*[7]" Modelele acestei poezii cu toate pînzele desfăşurate în vînt, sînt Whitman şi Maiakovski. însă nu timbrul poetic sau forţa evocării trebuie admirate la Măria Banuş, ci (şi aici) imaginile iubirii tandre dintre Adam şi Eva, sugerarea unui climat obişnuit, aproape casnic. Ca şi în *Ţie-ţi vorbesc, Americă,* poeta reuşeşte să emoţioneze, cînd proiectează într-un spaţiu familiar uman problemele majore ale conştiinţei.

Cu *Magnet* (1962), *Metamorfoze* (1963) şi *Diamantul* (1965), lirica Măriei Banuş se reîntoarce la o formulă mai puţin retorică *(Metamorfozele* conţin sonete frumoase, dar poate cu o cadenţă prea netulburată de metronom). Este, în aceste volume, ceea ce s-ar putea numi, o poezie a memoriei afective. Lucrurile mărunte invadează versul Măriei Banuş, animate de o memorie care păstrează intacte culorile, sunetele, nuanţele. *Diamantul* e chiar poemul amintirii, un fel de autobiografie lirică, din care a dispărut însă nararea cronologică a faptelor. Lirismul vine din evocare, din acumularea de obiecte sugestive, din precizia cîteodată halucinantă a detaliului: *„Mai văd zorele-albastre pe uluca uşor înclinată | şi-aud tocătorul de lemn din bucătărie, ziarul foşneşte, andrelele sună / sub degete vechi, cocîrjate, | la mănăstirea de peste drum bate vecernia... ".*

Adevărata poezie „obiectivă" a Măriei Banuş aceasta este: ea numeşte obiectele, fără să le transfigureze, face inventar sentimental. Notaţie şi realism poetic: versurile anterioare nu erau realiste, nici *Despre pămînt,* nici *La masa verde,* ci abstract-retorice. Realism, fireşte, al memoriei şi al evocării: vocii impersonale de pînă aici i se substituie o voce vibrantă, sentimentală, fidelă emoţiilor şi amintirilor celor mai tainice ale poetei: *„ Revăd, în fundul ocheanului-vreme, / primul drum împreună / Calea Victoriei, strîmbă, şerpuitoare, / ca o lagună-nsorită-n amiaza de mai, / cu ţigăncile ei pestriţe, carnale, / întinzînd buchetele de violete, / cu scurgerea leneşă a zornăitoarelor / uniforme ofiţereşti şi a modei deceniului patru, | cape, pantofi cu baretă, / buze-n formă de inimi, unse cu roşu - | cărămiziu şi dulceag, precum alifia de struguri... ".*

Limbaj al senzaţiilor, limbaj al cuvintelor, limbaj al notaţiei realiste: în ***Tocmai ieşeam din arenă*** *(*| 967) şi în ***Portretul din Fayum*** (1969), poeta le adaugă un limbaj simbolic. Nici acum, metafore: dar fiecare poem stă pe un simbol, pe o viziune despre existenţă sau, chiar, pe o alegorie. Vizionarismul din ***Odată, îngerul morţii, Bal, A venit un clovn, Vis cu înger, Pietă, Caleaşca*** şi din celelalte este înrudit cu acela sarcastic şi grotesc din unele poeme recente ale lui Marin Sorescu sau cu al lui Nichita Stănescu din ***Unsprezece feluri de a-ţi pierde lumea,*** alegoria filozofică sau morală ne întoarce la ***Cheile*** lui Mihai Beniuc sau la ultimele poeme ale lui Eugen Jebeleanu. Desigur, poezia de la sfîrşitul deceniului al şaptelea nu se reduce la această manieră; nu rămîne însă mai puţin evidentă tendinţa, într-o mare parte a ei, către viziunea simbolică şi alegorie (politică, filozofică, morală). Limbajul simbolic devine, spre 1970, ceea ce fusese cu un deceniu mai devreme limbajul abstract-retoric: un fel de loc comun al poeziei. Eficacitatea noii poezii este, de aceea, superioară şi cîteva din capodoperele ei ţin de această trecere de la cuvinte la imagini ale lumii, de la naraţie şi descriere la viziune sintetică: „ *Odată, îngerul morţii -a venit / In chip de brutar. | Hainele, faţa, mîinile lui, totul era alb de făină. / In mină ţinea o lopată. / Dinspre cuptor bătea o mireasmă / de pline coaptă-n lumină. / Mişcările lui erau ritmice, grave. / Roata şi soarele, pline rotundă, / se succedau în lentă rotire, / pe gura cuptorului, / într-o eternă, frumoasă rotire. || — Nu mi-e teamă de tine, brutarule, / semeni cu lani, / din strada copilăriei, / din raiul simigeriilor. /| Aşa îi spuneam, | cînd el ridică spre mine / o faţă ascunsă, / într-o hidoasă lumină. / în spatele lui duduia ferecat / cuptorul masacrului, / şi bunul brutar, / cu şorţul pudrat de făină, / îngerul morţii şi-al soarelui, | îşi arată dezgolit în faţa ochilor mei / trunchiul răşchirat, scorburos / cu ciuperci veninoase / lipite la rădăcină".*

Forţa poeziei actuale a Măriei Banuş nu mai stă în evocare, în senzaţie sau în cuvînt, ci în simbolul moral şi filozofic. Poezia „metafizică" ia locul poeziei „psihologice". Evoluţie, care este a poeziei în genere. Ediţia pe care poeta şi-a alcătuit-o are meritul de a arăta această coincidenţă: destinul poeziei ei reflectă destinul poeziei noastre actuale; istoria uneia o presupune pe a celeilalte. Autoarea ***Portretului din Fayum*** se numără printre cei mai importanţi poeţi de astăzi.

(România literară, nr. 52, lţ>7l)

Bănuţ „Fiesta"

Semnalam la sfîrşitul antologiei intitulate ***Carusel,*** pe care Măria Banuş a publicat-o anul trecut în „Biblioteca pentru toţi" a Editurii *Minerva,* un sumar ciclu de poezii inedite, şi care mi se păreau că strîng ca într-un focar motivele recurente ale liricii poetei de la ***Tocmai ieşeam din arenă*** încoace. Acelor şapte inedite li se adaugă acum alte patruzeci şi cinci alcătuind laolaltă ***Fiesta*** de la *Cartea Românească.* Remarcam, de asemenea, în lirica Măriei Banuş din ultimul sfert de secol un amestec de elegiac şi de burlesc, în ***Fiesta,*** elementele acestea componente par a se separa (pe cît este cu putinţă): întîiul ciclu ***(Zăpada mieilor)*** cuprinde elegii, confesiuni, viziuni şi, în genere, lirică „serioasă"; al doilea ***(Scherzamlo)*** cuprinde, după cum arată şi titlul, glume poetice, unele foarte ingenioase, reconstruind din materiale suprarealiste, dadaiste sau absurde, o atmosferă densă liric ***(Zi stranie, Jubilaţie).*** Desigur, cînd te aştepţi mai puţin, elegia, la rîndul ei, alunecă în ludic sau comic, iar gluma îşi dezvăluie o latură tragică.

Poate că este uşor exagerat, însă prezintă avantajul lapidarităţii, să spun că poezia Măriei Banuş, de la ***Ţara fetelor*** la ***Fiesta,*** se înscrie între o erotică ardentă de felul celei a Elsei Lasker Schuler şi un vizionarism elegiac de felul celui din postumele lui Traki. Fără a tăgădui poetei noastre originalitatea, care este incontestabilă, o astfel de formulă indică bine lungimea arcului de cerc pe care ea s-a mişcat, cu începere din 1937, cînd era abia o adolescentă, şi pînă astăzi. Trakiiene, poeziile recente sînt în sensul conciziei şi intensităţii viziunii. Radiografiind realul şi sesizîndu-i esenţa, ele nu devin scheletice, uscate. Păstrează, din contra, ceva din amintirea culorilor şi miresmelor lumii. Poeta însăşi o spune aproape programatic, în ***Tresărire:***

„ După ce-a fost cules,
pomul stă singur,
in aerul rece.
Fibrele lui gînditoare
îşi amintesc
merele galbene roţii
Lemnul aţos se-nfioară
de nălucirile sevei,
de carnea dulce-a Smzienelar".

Toamna este, cum s-ar fi putut altfel, anotimpul predilect, o toamnă morală, în care toate ecourile verii răsună ***(Toamnă):***

„ Culori de miere
picură,
le-aud,
culori de gutui, de castană.
Un nobil dans în aer,
o pavană,

Pe caldarim,
castanele pocnesc
sub roţile maşinii.
Ecouri de oase
zdrobite, de sînge
brun. Să port în aer
dansul culorilor,
chivotul viu să nu-l
dărîm, îmi spun.

Io, ctitor de timbre".

La un capăt, aceste elegii se întunecă aproape cu totul şi cad într-o monotonie bacoviană (umbra lui Bacovia traversează tot mai des imaginaţia poetei), în care un nevăzut metronom bate implacabil secundele. La celălalt capăt, o anumită volubilitate lexicală, o sevă de natură folclorică ne fac să ne gîndirn la acele tîrzii versuri argheziene, care ne-au impresionat pe toţi, acum treizeci de ani. cînd au izbucnit din trunchiul ce ni se părea aproape^uscat al liricii octogenarului poet asemenea unor lăstari verzi şi cruzi, îi izbuteşte Măriei Banuş o sinteză interesantă între aceste modalităţi stilistic foarte diferite. Iată ***O umbră*** (o citez a nu ştiu cîta oară), în care „telegraficul", dar şi ospiciile, moina, ceaţa, felinarele sînt bacoviene, însă „golul mare" final vine din depozitul de expresii al celui mai bătrîn Arghezi: *„Ca vata din ospicii / o ceaţă, i felinare, / şi umbra ta, Bacovia, / sub streşini / se prelinge / un geamăt, / golul mare",* în schimb, în *Şoaptă,* arghezianismul regresiunii pe scara biologică primeşte o notă „feminină": *„Tată, tăticule, | nu mă da nimicului, f / Ce e mila, ce e dorul, / n-are ştire peţitorul. /| Dac-a fost să mă-nfirip, / întru duh şi întru chip, | | mai îngăduie-mă - vreasc, | mladă dulce să mă nasc | | Lasă-mâ, ca*

Minam, / pruncul timp la piept să-l am. / / Sinul cînd o fi să-i scape, / s-adorm, dusă-n somn de ape, / / să mă-ntorc la tine, tată / cuib căzut din altădată". Motivul timpului-prunc de aici se regăseşte într-una din cele mai extraordinare elegii pe care le-a scris Măria Banuş şi anume aceea intituiată *Neaşteptatul.* Este, în ea, un miracol grotesc, vestit de un înger cu aripi mototolite şi mucede, o bunavestire neliniştitoare şi întrucîtva înspăimîntătoare:

„Ce vrea să zică îngerul meu de o paloare suspectă?
De emoţie, bilbîie tandru,
îmi suflă-n ureche: totuşi.
îmi arată un ghem de raze confuz,
la mine in poală.

Uluită, Ingîn:
totuşi...

Cine ar fi crezut
că din lacrimi, bătrîne ca Sară
o să se nască un prunc,
un boţ de lumină?

Zice îngerul: nu-ţi fie silă
de membranele astea mototolite,
prinse pe umerii mei.
Acum cum Ie vezi, moi, putregăite,
sunt aripi".

O capodoperă este şi ***Cîine de credinţă,*** construită pe un subtil joc intertextual cu „haina de lînă" a „femeii bătrîne" din ***Mioriţa.*** *„Cuisă te las, / haină credincioasă, / haină călduroasă,/ haină de lînă / din vremea bătrînă",* se întreabă poeta, mîngîindu-i laţele, miţele, şi trăgînd-o de urechile lungi, „adică de mîneci", ca pe un cîine credincios, inseparabil. Plînsul hainei este alinat astfel: *„Las aici diată / să fiu îmbrăcată, / cînd o fi să mor, / în palton uşor. | Acolo-n cuptor, / Să te răsuceşti, / să te risipeşti, / fir de merinos, | în iute miros, / de iarbă, de lînă /de seu de la stînă, /cum amiroseai, / arzîndsub chibrit, / încet, sfirîit, / cînd te alegeam | dintre stofe-o mie, f la o prăvălie, /pe prag de Lipscani | cufundat sub ani, / cînd în gînd ardeam / că mă şi vedeam | cum intru în casă, | în haina miţoasă / ş-o lepăd iute, / el să mă sărute, |* să *stăm amîndoi, / drepţi, lipiţi şi goi / şi întunecaşi |*

ca doi chiparoşi". Caracteristică poetei este, din nou, intensitatea erotică a amintirii, care-şi combină parfumul cu acela de cenuşă. Finalul este, ca şi acela din balada populară, o transfigurare a plînsului şi a morţii, după leitmotivul invocării hainei credincioase, în aceeaşi vie amintire a iubirii şi tinereţii:

> *„ Haină de lină din vremea bătrînă haină de-o viaţă, pe noi şi pe ceaţă, haină lepădată şi iar îmbrăcată, haină de credinţă şi de nefiinţă... Mac străluminat, pe tnipul secat, de veac buboşat, de flăcări umflat. Iu să arzi frumos, fir de mennos să-mi tremuri făclii din anii cei vii".*

Unde mi se pare a reuşi Măria Banuş, din ce în ce mai bine, este în acest sărbătoresc al friabilităţii, al inconsistenţei şi, în definitiv, al morţii, care devine un spectacol înalt-luminat de tristeţe, dar un spectacol, o joacă amară, dar o joacă. Instinctul ludic n-a lipsit niciodată din versurile poetei (ciclul ***Scherzando*** stă, şi în *Fiesta,* mărturie), dar el este valorificat acum într-o materie contrastantă. Poezia Măriei Banuş a devenit, în sensul arghezian, un joc de-a v-aţi ascuns, emoţionant şi tulburător.

(România literară, nr. 40, 1990)